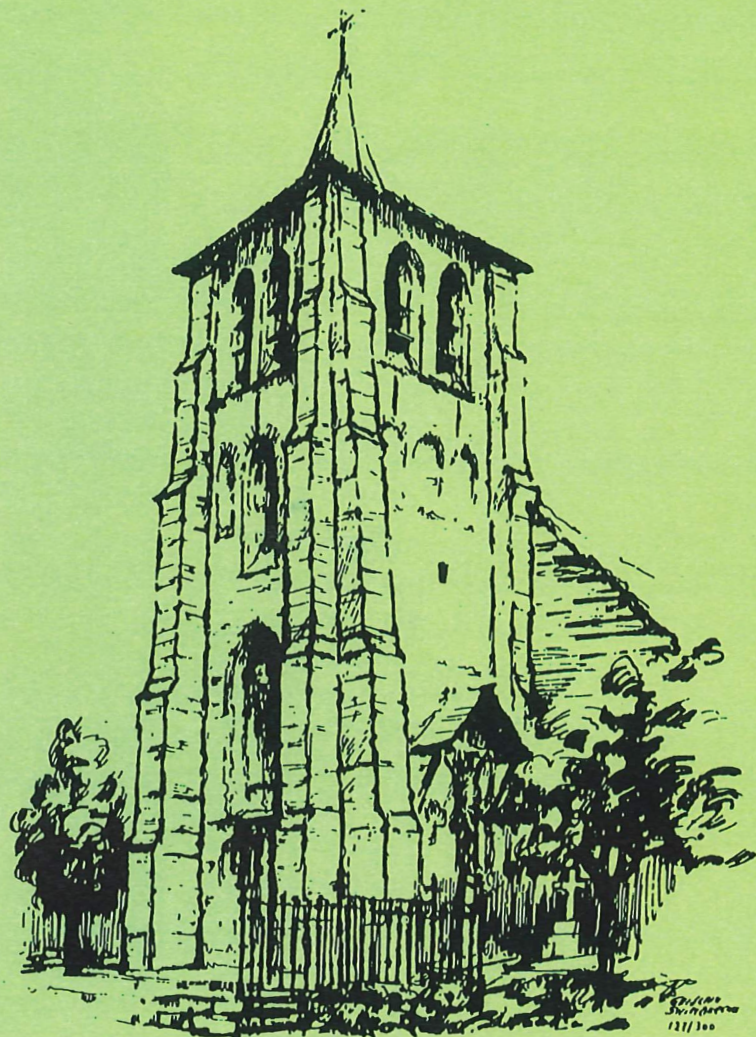


# ZILLEGHEM



Verantw. Uitgever: B. Denys, Klapprozenlaan 13, 8210 Loppem-Zedelgem

JUNI 1997 - 18de JAARGANG - Nr 2  
DRIEMAANDELIJKS TIJDSCHRIFT



# ZILLEGHEM

HANDELINGEN VAN DE KRING  
VOOR HEEMKUNDE EN GESCHIEDENIS  
"PASTOOR RONSE"

DRIEMAANDELIJKS TIJDSCHRIFT

## INHOUD

- Denys Bertrand *Karel-Louis Van Eecke,*  
*non-conformistisch en paternalistisch onderpastoor,*  
*begeleider van de Veldegemse groei naar*  
*parochiale en bestuurlijke zelfstandigheid*  
(1892-1899; 1900-1917) ..... 47

**JUNI 1997 - 18de JAARGANG - Nr 2**

REDACTIE EN BEHEER

Bertrand Denys  
Patrick Arnou  
Johan Braet  
Géry Cappon  
Victor Deceuninck  
Filip Demeyer  
Michel Demeyer  
Jef Depuydt

Klaprozenlaan 13, Loppem  
B.J. Lievensstraat 12, Zedelgem  
Wantestraat 136, 8310 Assebroek  
Patrijzenhoek 9, Zedelgem  
Groenestraat 29, Zedelgem  
Aartrijkestraat 18, Aartrijke  
Aartrijkestraat 18, Aartrijke  
Eernegemstraat 6, Aartrijke

**Lidmaatschap: 250 F**

Rek. 001-0771018-41 of 738-1172056-27  
Heemkundige Kring "Pastoor Ronse"  
Zedelgem

Studies verschenen in "Zilleghem" of uittreksels daarvan, mogen niet gebruikt noch aangehaald worden zonder te verwijzen naar dit tijdschrift en de auteur.

Ieder auteur is verantwoordelijk voor de inhoud van zijn artikels.

Verantw. Uitgever: Bertrand Denys, Klaprozenlaan 13, 8210 LOPPEM

Fortryk: Monument (Bevind)  
L tot welk punt hebben we  
on bloed gegeven



## **KAREL-LOUIS VAN EECKE**

**non-conformistisch en paternalistisch onderpastoor,  
begeleider van de Veldegemse groei  
naar parochiale en bestuurlijke zelfstandigheid  
(1892-1899; 1900-1917)**

Bertrand Denys

Op 5 juli 1899 verliet onderpastoor Karel-Louis Van Eecke Veldegem, na zeven jaar dienst in de parochie, om zijn intrek te nemen in de onderpastorie van Gistel. Een jaar als seminarist-helper van de oude proost en latere eerste Veldegemse pastoor Frans Vercruysse, vier jaar als coadjutor en één jaar als onderpastoor van dezelfde Vercruysse en één jaar als onderpastoor van August Vander Haeghe. Zijn opvolger, Bavo Lelieur, net als Van Eecke afkomstig van Elverdinge, ruimde na dik één jaar echter alweer de plaats voor zijn voorganger, op 7 november 1900. Een unicum in de benoemingspolitiek van het bisdom. Karel-Louis Van Eecke bleef in Veldegem tot 22 mei 1917, het moment dat hij door een Duitse feldweibel aan het altaar gearresteerd werd. In de 24 jaar die hij in Veldegem doorbracht, kwam het parochiale leven tot grote bloei en werd de drang naar zelfstandigheid bekroond.

### **Afkomst en kinderjaren van Karel-Louis Van Eecke**

Elverdinge is een dorp dat zijn bekendheid dankt aan deken De Bo



E. W. Karel Van Eecke, Enderpastoor.  
1893-99. en 1900-12.

die er een tijd pastoor was (1873-1882). De familienaam Van Eecke komt er talrijk voor. Karel-Louis werd er op 30 september 1867 geboren in het landbouwersgezin van Pieter Van Eecke (geb. Reningelst) en Julia Malbrancke (geb. Poperinge) <sup>(1)</sup>. De parochie Elverdinge werd op dat ogenblik geleid door het duo Petrus Vermeulen (pastoor) en Franciscus Lievens (kapelaan). Maar het zal beslist pastoor De Bo geweest zijn die de jonge Van Eecke in zijn godsdienstige ontwikkeling heeft beïnvloed. Karel Van Eecke volgde lager onderwijs te Elverdinge en middelbaar aan het Sint-Stanislascollege te Poperinge. Volgens F.V.E. in een krantenartikel van mei 1936<sup>(2)</sup> was de jongen 'haantje vooruit'. Bovendien werd hij getypeerd als *"een gezonde, volbloedige joviale jongen, met verstandigen kop, gouden hart en koppigen wil"*. Maar hij bleef een eenvoudige en vooral wat vierkante en onbehouwen platteland-sjongen. Karakter, manieren en taal bleven hoekig. Op schoenen en kleren was hij helemaal niet zindelijk.

Toen Karel-Louis aan de Elverdingse lagere school studeerde, bestond het onderwijzerskorps uit Engel-Albertus Depuydt (+1876), Désiré Depuydt (1876-1877), Emiel Kesteman (1878-), A. Pauwels (1877-1878), J. Hollevoet (1878-1879), Pauwelijn Henri Billiau en René Grillet (1879-1884).<sup>(3)</sup>

### **Aan het Sint-Stanislascollege te Poperinge**

Vanaf 1882-1883 begon hij wat verlaat zijn middelbare studies aan het bisschoppelijk college Sint-Stanislas te Poperinge. Hier haalde hij schitterende resultaten voor alle vakken, een constante in zijn verdere studies.

Uitslagen in Poperinge:<sup>(4)</sup>

	1883 6de Lat.	1884 5de Lat.-Gr.	1885 4de Lat.- Gr.	1886 3de Lat.-Gr.	1887 Poësis	1888 Retorica
Duits		2de p.	2de p.	2de	3de	3de
Godsd.	1ste p.	2de p.	5de p.	5de	3de	1ste
Engels			2de p.	1ste	2de	2de
Gedrag	3de p.	3de p.	7de p.	8ste	7de	5de
Lect.						9de
Uitm.	2de p.	1ste p.	2de p.	2de	3de	2de
Gesch. & Aard.	4de p.	4de p.	1ste	3de	2de	3de
Wisk. & Fys.	3de p.	1ste p.	1ste	1ste	1ste	1ste
Declam.		5de p.				5de
Lat.	2de p.	2de p.	2de	2de	2de	2de
Grieks	1ste p.	1ste p.	2de	1ste	2de	2de
Frans	2de p.	2de p.	3de	2de	3de	2de
Vla.	1ste p.	2de p.	2de	3de	2de	2de

In de retorica kreeg Karel-Louis Van Eecke 15 vermeldingen in het palmares, slechts overtroffen door Henri Brutsaert uit Poperinge die er 16 haalde. Opmerkelijk zijn z'n knappe resultaten in de inzichtsvakken wiskunde, fysica, Latijn, Grieks en Frans. Zijn eerste prijs voor godsdienst vormde een goede basis voor zijn priesterstudies die hij van 1888 tot 1893 aan het klein- en grootseminarie te Roeselare en Brugge zou volgen.

In het Stanislascollege stonden, net als in de andere colleges, bijna uitsluitend priesters voor de klas. Onder hen noteerden we de namen van Henri Schaloigne (1875-1884), Joannes Van den Weghe (1877-1885), Camiel Verschaeve (1878-1885), Alfons Plouvier (1895-1893), Joseph De Waele (1880-1889; pastoor van Karel Van Eecke te Veldegem van 1905 tot 1925), Henri Scherpereel (1881-1896), Ludovicus Laevens (1882-1886), Hector Stamper



(1882-1888), Eugène Toussaint (1883-1887), Jules Deneckere (1884-1894), Theofiel Delanote (1885-1905), Hieronymus Vervaecke (1885-1886), Alfons Boucquet (1886-1888), Achiël D'Hulst (1886-1892), Joannes Bourgeois (1886-1891), Alfons Dassonville (1887-1896). Principaal van het college was Aloysius Vervaeke (1883-1906).<sup>(5)</sup>

### **Priesterstudies te Roeselare en Brugge en eerste opdrachten te Veldegem**

Tijdens de schooljaren 1888-1889 en 1889-1890 deed Karel-Louis Van Eecke zijn filosofie te Roeselare en op 30 september 1890 startte hij zijn priesterstudies aan het grootseminarie te Brugge (theologie). In zijn klas zaten 27 kandidaten, waaronder twee knappe klasgenoten van het college te Poperinge: Camiel Roffiaen uit Poperinge en Achiël Six uit Loker.<sup>(6)</sup>

In 1893 werden deze priester-studenten gewijd, voor Karel-Louis was dat op 27 mei, door bisschop Faict<sup>(7)</sup>. In het curriculum van Karel Van Eecke krijgen we na zijn wijding een hiaat: pas op 10 september 1894 wordt hij benoemd tot coadjutor op de proosdij van Veldegem<sup>(8)</sup>. Volgens het liber memorialis van de parochie Veldegem was Van Eecke echter al helper van de proost Vercruyssen sinds 1893<sup>(9)</sup>. Op 28 mei 1897 werd hij benoemd tot onderpastoor van het (ondertussen) parochie geworden Veldegem<sup>(10)</sup>.

Die eerste periode in Veldegem was voor Karel-Louis Van Eecke de vruchtbaarste. In de proosdij/parochie stond het sociale verenigingsleven nog nergens. Op een paar eng kerkelijke bonden na, had de Veldegemse bevolking geen enkele sociaal-culturele vereniging ter beschikking. En in 1891 verscheen daar die encycliek Rerum Novarum van paus Leo XIII. Uit verschillende bronnen weten we dat noch bisschop Faict, noch De Brabandere noch Waffelaert erg sociaal-ontvoogdend ingesteld waren. Toch ontstond her en der in



de provincie een sociale beweging, weliswaar aanvankelijk paternalistisch van inslag. Vooral veel verenigingen van onderlinge bijstand (primaire ziekenfondskassen) werden toen gesticht in de schoot van de talrijke Vincentius à Paulo- en Franciscus-Xaveriusgenootschappen<sup>(11)</sup>. Hiermee dachten kerkelijke en burgerlijke overheden te beantwoorden aan de oproep van paus Leo XIII tot zedelijke verheffing van de arbeiders en bestrijding van de armoede. In Veldegem stichtte E.H. Van Eecke, samen met de broers-onderwijzers Jules en Louis-Arthur Janssens kort na de verheffing van Veldegem tot parochie, het ziekenfonds 'Broeders Bemint en Helpt Elkander' dat in 1908 al aansloot bij de 'Bond der Ziekenkassen van het arrondissement Brugge' (de Gilde) en tot 56 leden telde.<sup>(12)</sup>

den 23<sup>den</sup> in Mariamaand, 1891. 'k wierd

Om t' Sacerdotie op te dragen

Wants de macht

wiens zonden gij vergeeft

wiens woorden verzeelen kon

GOT MEERDERE  
EERE EN GLORIE GODS  
en ter  
BLIJDER GEDICHTENISSE  
van de  
**H. Pries terwijdinge**  
toegedend door **J. D. H. J. Haict**, aan  
**Karel Van Eecke**  
den 27<sup>den</sup> in Mariamaand 1891.

Wanneer ik van uit mijne menschenlijke onmacht opzie naar mijn ontzaggelijk Priesterambt, zoo roepe ik uit met den prophete: "Heere, uwe stemme verstand icken kreesde: uwe werken beschouwde ik en 'k sidderde". . . Last dragen en krauk zijn, hooge verheven en nietig zijn, in weerdiaheld en onweerdig zijn! . . . Eventwel, 'k en heu niet hope- nach meedeloos, omdat ik betrouwe, niet op mij, maar op Hem die zijne wonderen werkt in mij. H. Leo de Gr.

Wilt dus bidden:

Heere God, die uit loutere liefde uwen dienare Karel voor eenwig Priester gewijd hebt, versterk hem door uwe genade, opdat hij zijne heilige zendinge heiliglijk moge vervullen t' uwer eere en ter zielen zaligheid. Amen.

D. L. V. Koninginne der Priesters, B. V. O.

Onderzaken den 1891 in K. ersm. 1891: en t' licken den ngen in H. H. ertent. 1892.

Herinnering aan de priesterwijding van Karel-Louis Van Eecke, 27 mei 1893 (B.A.B. N 66)

## Veldegem van proosdij tot parochie

In de eerste helft van de negentiger jaren van de vorige eeuw begon Veldegem sterk te ijveren voor een erkenning als volwaardige parochie met alle bijbehorende faciliteiten. Zowel het kerkelijke als het burgerlijke bestuur dienden hun fiat te geven na het inwinnen van de vereiste informatie. Op 20 augustus 1895 vroeg de minister van justitie aan de Brugse bisschop of de kerk van Veldegem 'geen simpel bedehuis was waarin mis gevierd werd voor het gemak van enkele Zedelgemse parochianen'<sup>(13)</sup>. Op 27 augustus antwoordde de bisschop dat Veldegem bediend werd door een onderpastoor van Zedelgem die resideerde bij de kerk en de titel van proost droeg. De kerk kon op dat ogenblik 950 (sic) personen bergen<sup>(14)</sup>. Op 31 december 1895 werd deken Stroom van Torhout nog gepolst naar de haalbaarheid van een uitbreiding van de Veldegemse kerk om het toegenomen aantal parochianen op te vangen. Ook aan één of twee functies van onderpastoor diende hierbij gedacht, wilde men de oude pastoor Vercruysse niet laten bineren (2 missen per dag laten lezen). De bisschop zou dit alleen kunnen toestaan gedurende de winter<sup>(15)</sup>.

Als vertegenwoordiger van de proosdij werd Karel Van Eecke op 11 oktober 1895 door het bisdom verzocht de wensen betreffende begrenzing en andere voorstellen in te zamelen en over te maken<sup>(16)</sup>. Vicaris Houtave werd op 15 oktober 1895 aangesteld tot verbindingsman tussen het bisdom en het gemeentelijk en parochiaal bestuur<sup>(17)</sup>. Deze vicaris suggereerde op 20 februari 1896 aan de Bestendige Deputatie dat 'les limites naturelles et tangibles sont les meilleures...'<sup>(18)</sup>. Maar op 21 maart al stelde hij het provinciaal bestuur voor, de wijk tussen 'De Leeuw' en het Veldegemse station toch bij de nieuw op te richten parochie Veldegem te voegen. Het was een foute suggestie van hem geweest die nu diende aangepast te worden<sup>(19)</sup>. De reacties van de Veldegemnaren waren ook

heftig en talrijk geweest. Uit het volume van het dossier hierover dat in het bisschoppelijk archief berust, kan afgeleid worden dat de Veldegemnaar zich deze materie meer dan nauw ter harte nam!

Het was bisschop Waffelaert die bij de regering een aanvraag indiende om Veldegem tot parochie te verheffen. Maar hiervoor was een nooit eerder geziene solidariteit en een heftig protest ontketend onder de Veldegemnaren. Velen namen schriftelijk initiatieven. Vaak in spontane bewoordingen en ongezouten taal namen ze ten opzichte van het bisdom, ja zelfs de bisschop zelf, geen blad voor de mond. De petities en verzoekschriften werden dan ook massaal ondertekend. Anderen trokken in hoogsteigen persoon zelf naar het bisschoppelijk paleis. Veldegem moest zo gauw als mogelijk een zelfstandige parochie worden en wou daarbij wat ruimte, over de gemeentegrenzen van Torhout, Ruddervoorde, Zedelgem en Aartrijke heen. Vooral het gebied tussen 'De Leeuw' en het station was hierbij betwist gebied tussen parochie Zedelgem en de proosdij Veldegem.

Voorstellen tot begrenzing van de nieuwe parochie waren al op 19 november 1895 aan pastoor Van Wtberghe van Zedelgem en op 28 november aan deken Stroom van Torhout en de pastoors Serruys en D'Heygere van Ruddervoorde en Aartrijke overgemaakt.<sup>(20)</sup>

Noemenswaardige op- of aanmerkingen waren er van die kant uit niet, tenzij van de moederparochie Zedelgem, die blijkbaar wat gekrenkt en met tegenzin de Veldegemnaren en vooral de bewoners van het gebied bij 'De Leeuw' losliet.

Pastoor Van Wtberghe en de kerkfabriek van Zedelgem wilden 'les parties proposées pour l'enclavement et que nous voulons absolument retenir, notamment la partie Sud et celle sise à l'Est...'<sup>(21)</sup>

Ook Petrus Van Haverbeke, bewoner van De Leeuw wou zijn wijk niet bij de Veldegemse parochie gevoegd zien. om twee redenen: '1° Nous sommes plus rapprochés de Zedelghem que de Veld-



egem. 2° Les personnes de ce hameau fréquentent ou assistent en général aux Services divins à Zedelghem.' Hij wil een begrenzing van de nieuwe parochie volgens een kaart getekend door dr. René Adriaens<sup>(22)</sup>.

Op 12 juni 1896 bracht de Bestendige Deputatie van West-Vlaanderen een gunstig advies uit over de oprichting van de parochie Veldegem. Nu ging alles in versneld tempo. De definitieve begrenzingsvoorstellen werden door het bisdom aan de gouverneur bezorgd op 20 augustus 1896<sup>(23)</sup> en vicaris Houtave maakte de 31ste augustus bekend dat de nieuwe parochie Veldegem 1761 zielen zou tellen, zijnde 97 parochianen van Torhout, 68 van Rudder-voorde, 46 van Aartrijke en 1550 van Zedelgem<sup>(24)</sup>.

Op 19 december 1896 werd Veldegem officieel door de regering als nieuwe parochie erkend (Moniteur van 25 december 1896). De grenzen waren die van de latere gemeente Veldegem<sup>(25)</sup>. De nieuwe parochie had een oppervlakte van 982 ha. In 1938 pas zal de parochie Sint-Elooi ontstaan. De vier kapelmeesters van de proosdij werden nu vervangen door vijf volwaardige kerkraadsleden: Celestin Devos (raadslid en schepen van Zedelgem), Ed. Walcarius, Fred. Modde, René Vanbelle en Charles Verplancke. De onderpastoorsfunctie werd, na aanvraag door de bisschop, aanvankelijk geweigerd. Karel-Louis Van Eecke bleef dus nog tot 28 mei 1897 coadjutor en ontving van het provinciaal bestuur 600 fr 's jaars voor het vele werk dat hij in de expansieve parochie Veldegem verzette<sup>(26)</sup>.

In zitting van 5 oktober 1896, had de kerkfabriek van Zedelgem al de kerk, de pastorie en het meubilair aan de nog niet officieel erkende parochie Veldegem overgemaakt. Meer zat er echter als bruidschat voor de volwassen Veldegemse dochter niet in<sup>(27)</sup>. Overigens werd de Veldegemse kerkfabriek later door het bisdom

geadviseerd “qu’il n’y a pas lieu de procéder au partage des biens entre les fabriques de l’église de Zedelghem et de l’église de Veldeghem, mais qu’il importe de conserver le statu quo”<sup>(28)</sup>. De bejaarde proost Vercruyssen overleefde de groei naar parochiale zelfstandigheid nog. Hij werd de eerste pastoor van Veldegem, maar overleed al op 21 januari 1898 en werd opgevolgd door August Vander Haeghe. De man die de onstuimige drang naar parochiale zelfstandigheid van de Veldegemmers in ‘redelijke’ banen leidde, was zonder twijfel de jonge coadjutor Karel-Louis Van Eecke. Ter illustratie van deze drang geven we nu een bloemlezing uit de Veldegemse correspondentie daarover, die in het bisschoppelijk archief bewaard wordt<sup>(29)</sup>.

*Veldegem 1896*

*Monsinjeur,*

*Als wij bij u geweest hebben om van Veldeghem te spreken waren wij geheel miskontent als wij weraekenden wij hebben alles vertelt als wij thuis kwamen en onze gebeurtenissen zeiden dat is geen recht wij gaan opstand maken daartegen en liever zonder sacramenten leven of naar Zedelghem gaan en nog vele andere dingen van u Monsinjeur van de pastoor van Zedelghem die ik niet zou durven schrijven. Maar wij hebben nu weraekende hoop om de wille dat wij in vlaamsche volk gelezen hebben Zondag dat al de plannen nog maar voorlopig zijn...*

*Wij weten wel dat de pastor van Zedelghem u vriend is en dat hij is die ons wilt hebben voor zijn profijt en voor profijt van Zedelghem, maar wij hopen Monsinjeur dat onze zielen meer weerd zijn of een pintje bier en een stuk geld...*

(ondertekend door Hendriek van Belle, Macharius Laevens en Petrus Reynaert)



*Veldegem (zonder datum)*

*Monsieur,*

...

*Zeer Hoogeacht operhoofd van ons bisdom mijne vrage is deze omdat wij toch zouden mogen toebehooren aan dat geliefde Maria Veldeghem het welke wij zoo zeer genegen zijn en ook omdat het voor ons zo dicht en gemakkelijk is voor de kinders naar school en naar de leering te gaan wij zijn maar tien minuten van Veldeghem en drie kwartiers van Zedelghem...*

*Mijnheer de Pastoor van Zedelghem houd er aan om dezen wijk te behouden het is voorzeker omdat hij peist van wat geld min te winen als zijn parocci vermindert wij verstaan dat aan zijne re-dens maar nu gaan onze oogen open ik meende dat priesters mochten voor de zaligheid van de ziele maar volgens dat ik zie het zou voor hune geld beurze zijn ik meende dat het navolgers van Jezus Christus waren en alzoo zouden het navolgers van de rijkdomen zijn het zijn daarom niet al zulke priesters want als ik mijn oogen op den proost van ons geliefde Veldeghem sla ik zie daar een beter voorbeeld.*

(ondertekend: Marie Latruwe)

*Veldegem (zonder datum)*

*Monsieur,*

*... doet tog u beest(sic) om dat ik aan Veldeghem zou zijn want ik gaan niet geerne naar Zedelghem want mijnheer pastor van Zedelghem is maar al tijt voor den trek maar ik kan onmogelijk niet pijsen dat ik aan Zedelghem toebehooren...*

(ondertekend: Henri Denijs)

*Veldeghem (zonder datum)*

*Monseigneur,*

*... ik zeg uit al mijne krachten dat ik aan Zedelghem niet en wil*

*nog en zal zijn ik zou liever aan het geestelijke verzaken of zoo ver naar Zedelghem te gaan en tegen de kerk van Veldeghem wonen neen Monseigneur dat is niet rechtveerdig veele kan daar uit voortspruiten ongehoorzaamheid aan de geestelijken verzuimenis van de plichten jegens God ongeloofigheid ja zelfs het socialisme want wij zijn allen verbitterd omdat wij bij Veldeghem niet zijn, neemt het plan in uw hand Monseigneur...*

(ondertekend: Joannes Devos)

*Veldeghem (zonder datum)*

*Monsieur den Bischoep*

*Ik kom u aan spreken van plangns van de parochie Veldeghem dat zij mis gemakt zijn voor ons wij zijn bij de kerke van Veldeghem Dat den toren van de kerkke viele bij kans op onzen kop en dat zij schoten met de kanonen Zedelghem aan de kerk wij zouden het niet hooren wij kwijten al ons pligten tot Veldeghem... en als gij voor ons niet zorgt dat gij de planes niet verandert dat wij aan Veldeghem parochie toe behooren gij gaate zien wij gaan ons als keters gedragen of te wel als soslolist maar ik verhop dat gij beeter gaat opleten...*

(ondertekend: Albertus Muellemeesster)

## **Zedenschets van de Veldegemse bevolking rond de eeuwwisseling**

Waren deze Veldegemnaren dan echt zo ruw en ongezouten in hun handel en wandel? Waarom stelden zij zich dan zo agressief en dreigend op ter ondersteuning van een dossier dat voor hen toch gunstig af zou lopen? Zij waren veldbewoners met een samenhang-

heidsgevoel dat gefnuikt werd door gemeentelijke grenzen en Zedelgemse voogdij die als een juk werd aangevoeld. Zowel in de gemeenteraad als in het college waren toen enkele zetels voorbehouden aan Veldegemnaren (2 in de grote en 2 in de kleine helft van de gemeenteraad), maar het eeuwige ongenoegen op het vlak van financiën en openbare werken en kerkelijke zelfstandigheid (men mocht niet huwen te Veldegem, niet vormen...) stemden ook de Zedelgemnaren kregelig. Zowel de Zedelgemse pastoor als de burgemeester lieten vaak niet na de wensen van de Veldegemnaren af te doen als uitvloeisels van een minderwaardigheidscomplex. Schreef pastoor Ronse van Zedelgem in 1912 n.a.v. het vooronderzoek bij de procedure voor bestuurlijke zelfstandigheid van Veldegem immers niet: *'Bij 't enkwest dat plaats had voor dezen Raad in 't Gemeentehuis van Zedelghem voor M. Kervyn de Merendré verschenen Z.E.H. Pastor Dewaele van Veldegem, de koster-schoolmeester J. Janssens, de fac-totum nooit kontent, en een heele bende Veldeghemnaars die allen zelfde deuntje zongen: Veldeghem versteken voor de openbare werken (daar ze de schoonste straten kregen, hulpgeld voor kerk enz.), geen politie. J. Janssens stond aan den trap om elk zijn liedje voor te schuifelen. E.H. Onderpastor K. Van Eecke zond eenen brief. En van Zedelghem ging niemand tenzij, uit welvoeglijkheid, de heer Burgemeester Lievens die zei dat te Zedelghem niemand tegen de scheiding opkwam, en men enkelijk begeerde dat Veldeghem haar deel der schulden dragen moet voor de gedane werken. Hoe eerder gescheiden hoe beter. E.H. Pastoor Dewaele en schoolmeester Janssens hitsen de Veldeghemnaars te veel op om niet te verlangen dat onze rustige parochie van Zedelghem van zulk bijzit verlost weze*<sup>(30)</sup>.

Er weze hier vermeld dat Jules Janssens in 1908 nipt naast de Zedelgemse secretarie gegrepen had. Hij en Honoré Vyncke hadden beiden vijf stemmen behaald, maar Vyncke was de oudste kandi-



daat en dus verkozen. Was Janssens secretaris geworden dan was Veldegem misschien nooit een zelfstandige gemeente geworden. Pas sinds 1886 was de Veldegemse dorpskom ontsloten door de aanleg in kasseien van de huidige Koning Albertstraat tot aan de Torhoutsesteenweg. Heel wat veldbewoners vonden uiteraard werk op de plaatselijke boerderijen, maar het gros van de mannen trok jaarlijks tweemaal naar het Franse Noorden voor het zetten en rooien van de suikerbieten. In 1901 telde Zedelgem 365 seizoenarbeiders (bietenmannen)<sup>(31)</sup>. Sommigen onder hen vulden het landbouwwerk in Frankrijk aan met activiteiten in steenbakkerijen of asten. Tijdens de wintermaanden leefden deze mannen en hun gezinnen van de goudfranken die ze tijdens de zomer zuur hadden verdiend. Elke winter hielden deze seizoenarbeiders enkele vergaderingen waarop hun legendarische proost Edmond Denys kwam spreken. Na zo'n bijeenkomst van Veldegemse Fransmans schreef 'De Volksmacht': *"Heisa! 't Land der wijde broeks! Het zwermden van de Fransmans."*

### Onderpastoor Van Eecke en de Veldegemse bietenmannen

Ook onderpastoor Van Eecke richtte zijn bezorgdheid naar de talrijke Veldegemnaren die naar het Zuiden trokken voor de 'bieten-campagne'. Vooral om hun materiële belangen, de zorg voor hun ziel, het gevaar van de drank, de plaag van het vloeken en de zedenverwildering was hij bezorgd. Als Veldegemse correspondent van 'De Fransman' (1902-1903) en 'De stem uit het Vaderland' (1904-1921), twee periodieken die naar de seizoenarbeiders gezonden werden tussen 1 mei en 31 augustus, door het *'Berek tot bescherming van de Westvlaamse uitwijkelingen naar Frankrijk'* waarvan hij lid was, hanteerde hij een scherpe, spottende pen. Heel het Veldegemse dorpsleven van kort na de eeuwwisseling zien we er de revue passeren. Vooral het gebruik van lapnamen voor dorps-

figuren, geeft een pittige smaak aan zijn korte berichten. Wie kent er nog de figuren achter Piladret, Pouce, Pé Bout, Pol Tente, vuil Fitje, Pé Meultjes, Karel Smet, Sarlewie den Bouter, de lange Ramon, Furrel, Gusten Klyte en Siel van Boer's? Onnavolgbaar zijn z'n levensechte dialogen. Brusselse jagers in de Veldegemse bossen spaart hij zijn bijtende spot niet: "*Over eenigen tijd kwam er hier een Brusselsch vetzakske af. 'T geval wilde, dat hij Piladret tegenkwam en zegt hij alzoo tegen Pil: Te Fildegem sin het troefe pinsejagers en se seggen dat ten onderpastor in kompax is met ta folk. Maar Piladret en viel niet slinks en zei: Mijnheere het zijn te Veldeghem geen pensejagers, het zijn brave mensen, vele braver dan vele Brusselsche smouters en de onderpastor is met de pensejagers geen kompax.*" ('De Stem' ..., 18 augustus 1912)

De Veldegemse seizoenarbeiders verenigde hij in 1904 in 'De verenigde pikkers van Veldeghem' met August Puype-Anseeuw als voorzitter, Jacobus Loose ondervoorzitter, E.H. Van Eecke boekhouder-geldbewaarder en Remi David, Edward Denys, Désiré Latruwe en Achiel Vandierendonck als zorgers. Zowel een pensioenkas als een ziekingilde (De Uitlandersbond met 62 leden in 1904) voor de seizoenarbeiders helpt hij stichten en ondersteunt hij met geldelijke bijdragen. ('De Stem' ... 1 mei 1907).

In de winter van 1906-1907 stichtten de Fransmans een syndicaat '*om hunnen zedelijken en stoffelijken toestand in Frankrijk te verbeteren en de werkvoorwaarden en akkoorden te regelen*'. ('De Stem' ... 1 mei 1907)

In hun eigen taal sloeg en zalfde hij zijn 'maatjes': '*In vroegere tijden gebeurde wel een keer, dat er nog al vele, na 't uitdoen der beeten, te diepe in 't glas keeken. 'T Heeft van de jare, wel ge-gaan. Buiten 3 of 4 potuils, die wat batavieren, 't ging al rustig.*



*Batavieren en huilen is gevaarlijk. Daar komt er al van dat niet deugt... Het gaat dan juist gelijk met de zwijns: als ze te schuw en te wild staan, de beeren doen ze ringelen.* ('De Stem'.... 1 mei 1907)

En op 24 augustus 1913 beloofde Van Eecke in 'De Stem' dat de Veldegemse Fransmans op 9 september naar de wereldtentoonstelling van Gent mochten, op voorwaarde dat ze 'treffelijke manieren hadden'.

In 1908 stond Van Eecke op het spreekgestoelte te Aartrijke om er de 'Vergadering van lijfrentgilden' toe te spreken en 'hij haalt er waarlijk eere van'. ('De Stem'..., 21 juli 1908).

Ook zijn politieke overtuiging probeert hij er bij de Fransmans in te praten. Op 29 mei 1910 schreef hij in 'De Stem' dat *'70 mannen, die het overgroot belang der kiezing zoowel verstaan hebben en met hunne reis eenige dagen te verzetten aan de katholieke lijst meer dan 80 stemmen geschonken hebben...'* Het waren dan ook belangrijke verkiezingen geweest, waarbij de geestelijkheid gemobiliseerd werd om vooral de Daensisten te bekampen. Die zouden in 1912 met priester Florimond Fonteyne (oud-onderpastoor van Aartrijke van 1883 tot 1890) toch één verkozene halen in het arrondissement Brugge<sup>(32)</sup>. Toen schreef pastoor Ronse van Zedelgem in zijn liber memorialis (2 juni 1912): *"Te Brugge kruipt de afvallige Priester Fonteyne over de schouders van liberalen en socialisten en geraakt door 't geld van Marquet (een Oostendse liberaal en industrieel) aan de verwezenlijking van zijnen hatelijke droom"*. Alle kiezers werden toen door de parochiepriesters bezocht. Zowel in bureel 4 als bureel 10 te Zedelgem haalde priester Fonteyne het hoogste aantal voorkeurstemmen (262 en 230) en klopte hiermee figuren als gouverneur Ruzette<sup>(33)</sup>.

## **K.-L. Van Eecke, stichter van enkele Veldegemse verenigingen**

Pas in 1895 werd in Veldegem een afdeling van de aartsbroederschap van de Heilige Franciscus-Xaverius gesticht (in de volksmond de Cistjes genoemd en gesticht door pater Louis van Caloen van Loppem), 'bedoeld om de arbeiders dichter bij het christelijk geloof te brengen'<sup>(34)</sup>. Na een proefperiode van één maand werd de (mannelijke) aanvrager in een sectie opgenomen. De nieuwelingen ondergingen een ceremonie van biecht en communie en spraken een akte van toewijding uit en ontvingen een lidmaatschapsmedaille. De vrouwelijk afdeling (H Familie) legde zich uitsluitend toe op het gebed. Binnen die Cistjes ontstonden ook enkele initiatieven die de materiële noden in het leven van de arbeider dienden te lenigen: onderlinge bijstandskassen, pensioengilden en spaarkassen.

In 1897 stichtte Karel Van Eecke een afdeling van de H. Vincentius à Paulo, een paternalistische vorm van lenigen van de sociale noden van de armen. Met giften van enkele notabelen bezochten de leden van het genootschap op een discrete manier de hulpbehoevenden van de parochie.

Ook de Guldensporenviering te Veldegem (jawell!) krijgen in 'De Stem' steeds een enthousiast verslag, maar telkens waarschuwt hij daarbij vooral 'zich strijdvaardig te houden om de Franse verpestende ongodsdienstigheid en zedeloosheid tegen te houden'. ('De Stem'.... 31 juli 1910).

Karel Van Eecke is eigenlijk een maatschappelijk werker avant la lettre geweest. Wij illustreerden z'n materiële en geestelijke bezorgdheid voor de Veldegemse seizoenarbeiders, d.m.v. een bloemlezing uit z'n correspondentie met de Fransmans. Boeren-

zoon zijnde, kregen uiteraard ook de geitenbonden zijn volle aandacht en sympathie. Met hart en ziel zette hij er zich voor in. In juni 1908 wordt hij door 'De Stem' als medeorganisator genoemd van een geitententoonstelling in het domein van Léon Coppieters te Loppem. Op een bijeenkomst van de 'Provinciale Geiten-Herverzekering' te Lendeledede in juli 1902 werd er een belangrijke tussenkomst van Karel Van Eecke in de vergadering gemeld. (De Franschman, 7 augustus 1902).

Vooraf ook de Veldegemse landbouwers droegen zijn sympathie weg. Hoe kon het anders, gezien zijn afkomst! Na de Eerste Wereldoorlog zal hij zich in Frankrijk nog uitsluitend inzetten voor de geestelijke en materiële belangen van de gevluchte Vlaamse boeren aldaar. De pennenvruchten ten bate van deze boeren ondertekende hij in 'De Stem' dan ook heel vaak met Boer Jan.

In een korte periode (1897-1898), stichtte hij in Veldegem: 1° Een afdeling van de Boerenbond, die verscheidene werktuigen voor de landbouw aanschafte (bv. voor bestrijding van de ziekten van de koeien; voor het scheiden van de granen bij het zaaien...). Deze afdeling telde al gauw 140 leden. 2° Binnen de voorgaande vereniging werd een 'veeverzekering' opgericht, die een vergoeding bij sterfte van vee toekende. Hiervoor werd een kleine jaarlijkse premie gevraagd. 3° De Boerenbank (Raiffeisenkas), onder waarborg van de regering, belegde het spaargeld van de boeren tegen een bepaalde intrest en kende voordelige leningen toe. 4° Het Veesyndicaat streefde naar verbetering van het ras der koeien en varkens. 5° De Geitenverzekering vergoedde de arbeiders het verlies van geiten door ziekte. Een premie van 0,5 fr per jaar werd hiervoor gevraagd<sup>(35)</sup>

## De permanente vorming van de Veldegemse onderpastoor

Onderpastoors moesten vroeger geregeld deelnemen aan een soort bisschoppelijk examen (concurfus) waarbij hun permanente vorming constant getoetst werd<sup>(36)</sup>. Ook Karel-Louis Van Eecke nam verscheidene keren aan deze 'schietinge' deel. Hierbij enkele staaltjes van zijn schranderheid.

Algemeen resultaat over:

jaar:	1903	1905	1907	1909
%:	69,5	63,5	63,5	66,5

Enkele deeltuitslagen van 1909 en vergelijking met die van andere priesters:

	Dermaut ①	A. Callewaert ②	D'Huveltere ③	K. Van Eecke
sacr. /15	4,5	5	0	9
script. /15	2	8,5	0	12,5
dogm. /15	4	4,5	0	11
theol. /15	14	2,5	0	10,5
mor. /15	8	2,5	5,5	12,5
jus can/15	6	4	1	9,5
rubr. /10	2,5	3,5	1,5	1,5
Tot. /100	41	30,5	8	66,5

① latere past. van Veldegem; ② latere onderpast. van Veldegem;

③ onderpast. Loppem.

## De bouw van een parochiaal centrum te Veldegem (Het Gildhuis)

Op 28 april 1901 had pastoor Dewaele aan Mgr. Waffelaert, bij een



vormseltoediening te Veldegem, zijn wens uitgedrukt tot het bouwen van 'een Volkshuis'<sup>(37)</sup>. De 'verscheidene gilden en bestaande genootschappen' hadden immers een 'zetel en vergaderingsplaats' nodig en er diende dringend gezorgd voor een 'patronage der Jongelingen'. De bisschop reageerde enthousiast en zegde zelfs 500 fr toe.

Van de familie Baratte kreeg de pastoor 600 m<sup>2</sup> grond uit het perceel G600, palende aan de tuin van de gemeenteschool. Het plan voorzag in een gebouw van 23 bij 8 m, waarvan 16 m zouden opgaan in een kapel en de rest met zolder tijdens de week zou dienen tot atelier of school en op zondag als vergaderruimte van de gilden en als patronage.

Bij August Playsier kocht pastoor Dewaele 70.000 stenen en het hout werd geleverd door de firma Verstraete uit Izegem. Van augustus tot november 1901 waren alle Veldegemse vaklieden in de weer rond de bouw van het parochiaal centrum. Landbouwers stelden hun paarden en karren ter beschikking voor de aanvoer van het materiaal. In het liber memorialis van de parochie Veldegem worden de metselaars Charles, Maurice en Theophiel Vandieren-donck, de timmerlieden Machar en zoon Eduard Laevens (Machar zal later naar zijn kinderen in Canada trekken), Jan Beselaere en zoon Charles, Camiel Coudenys, Henri Hollevoet en Gustave Claeys. De smeden Felix Decloedt en Leonard Dedecker staken eveneens een handje toe. De befaamde schilder Pieter (Pé) Lepoutre uit Ruddervoorde zorgde voor de afwerking van het interieur. Het werd dan ook een uitbundig dankfeest op 2de kerstdag 1901 toen het Gildenhuis (het latere Lokaal) ingehuldigd werd. Kort daarna deed Karel-Louis Van Eecke een omhaling in de parochie voor de aankoop van een gemeenschappelijke vlag voor de verenigingen. Ze werd gemaakt in zijde door August Bouckhout uit Brugge en toonde aan de ene kant de H. Cornelius, patroon der Boerengilden



en op de andere zijde de H. Franciscus-Xaverius, patroon van het plaatselijk genootschap. De vlag kostte de parochie 225 fr.

### **In en om de Veldegemse herbergen rond de eeuwwisseling**

Het is algemeen gekend dat voor de Eerste Wereldoorlog het alcoholgebruik en het aantal cafés een ware bedreiging vormden voor het normale gezinsleven van de werkman. Vooral de geestelijkheid waarschuwde voor deze plaag. Voor het jaar 1900 telde ik in de sectie G (het huidige centrum van Veldegem tot het Hoogveld) 10 cafés en in de sectie F (spoorweg-Torhoutsesteenweg) 16. Waarschijnlijk (bijna zeker!) waren er ook nog enkele niet-officieel gekende. Toen de familie Baratte in november 1903 haar Veldegemse gronden en huizen verkocht, merkte de pastoor van Veldegem dat *'de vreemde brouwers er zeer verliefd op waren en vele huizen kochten om na verbetering er herbergen van te maken - andere mensen kochten zelf een perceel land langs den steenweg naar de statie om er op te bouwen voor hen zelve en er herbergen te openen. Zoo zag men in 3 maanden tijd het getal herbergen van 3 op het dorp klimmen tot 15. Daar de werklieden van Veldeghem den naam hebben van wel te drinken (toch meer de naam of de daad ten minsten in deze laatste jaren) meenden de brouwers en herbergiers welhaast rijk te zijn. De herbergen zijn de plaag van dezen tijd door de groote hoeveelheid en de misbruiken van drank, van slechte vermaken, dans, zedeloosheid waartoe zij gelegenheid geven'*<sup>(38)</sup>. En de pastoor had wel een beetje gelijk. Ik hoorde in mijn kindertijd vaak vertellen over vechtpartijen die zich in en rond cafés te Veldegem afspeelden. Ik onderzocht daarvoor de Brugse krant 'Het Brugsche Vrije' van de jaren 1901 en 1902. Volgende caféru-zies kregen mijn aandacht:

2 februari 1901

*Zondag avond is alhier, in eene herberg, een messengevecht ontstaan. Twee personen werden aan het hoofd gewond. Gelukkig zijn de kwetsuren niet erg.*

16 maart 1901

*Zondag avond, rond 6½ ure, bevonden zich eenige personen in de herberg gehouden door Van Steenlandt, gelegen bij de kerke van Veldeghem. Zij geraakten in twist over een orgel en werden handgemeen. Op straat gekomen werd het gevecht voortgezet, in hetwelk Karel Van Dierendonck verschillende messteken bekwam, waarvan één vijf centimeter diep. Zijn leven is in gevaar. Dinsdag is het parket van Brugge ter plaatse gekomen. Na onderzoek werd een bevel van aanhouding afgeleverd tegen de 2 vermoedelijke daders, die in 't gevang van Brugge opgesloten zijn.*

7 december 1901

*Zondag avond, werd Hendrik Eecloo alhier aangevallen en door eene messteke in den wang getroffen.*

27 december 1902

*Op het gehucht Veldeghem was in eene herberg twist ontstaan tusschen den genaamden Moeyaert en andere verbruikers. Wanneer wat later Moeyaert huiswaarts terugkeerde, werd hij door hen aangerand en zoo erg met stokslagen overladen dat hij nu bedlederig is.*

27 december 1902

*Zondag laatst is alhier een moord gepleegd op den persoon van Emiel Maes, oud 34 jaar, koopman te Ruddervoorde. De misdaad werd om 6 ure in eene herberg gepleegd, door Alfons Rotsaert, 21 jaar, wonende te Veldeghem. Het slachtoffer bekwam niet min dan*

*vijf afgrijzelijke steken, drie doodelijke in het hoofd en twee gevaarlijke in de hals en schouder. Deze wonde werd toegebracht met een ponjaardmes; de moordenaar stak met zulk geweld dat de ring van den ponjaard afsprong. Rotsaert heeft de vlucht genomen. Deze schrikkelijke misdaad werd om eene nietige reden gepleegd. In den namiddag had Rotsaert op velo gereden. Hij had eenen jongeling met een meisje tegengekomen, die, zoo hij beweert, hem van zijnen velo had willen doen vallen. In den avond ter herberg komende, meende hij in Maes dezen jongeling te herkennen. Zonder zeggen of spreken en in tegenwoordigheid van acht personen, sprong hij op Maes en plofte hem tot vijf maal toe zijn mes in het lichaam.*

Ook Karel Van Eecke wees in zijn typische, onverbloemde taal in 'De Stem' de seizoenarbeiders op hun morele plichten terzake. Op 21 augustus 1910 luidt het: *"Als gij 't huis komt, ze gaan kermis houden, is 't dat gij brave zijt; maar is 't dat gij uwe duivels ontbindt of van de beeste scheert bij 't afkomen, gij zult er van krijgen. 't Is te hopen dat iedereen zal deftig zijn en blijven. Aan de statie van Veldeghem komen er 5 nieuwe huizen; natuurlijk eenige herbergen, wat wilt gij daaraan doen? De dorstigen laven is een werk van bermhertigheid"*. En op 4 september 1910 bezweert hij de Fransmans *"geen zwijnsprocessie bij het terugkeren"* te houden. Bij de aftocht naar Frankrijk in mei 1911 noteert hij: *"Binst dat ik schrijf passeeren er gedurig maatjes, die met eene geperste bult al voren en een al achter naar den avapeur (=trein) trekken op weg naar 't land van Louis. Ze zijn deftig en gestabbeleerd. Ik*



# DE STEM

## UIT HET VADERLAND

Het Streeklust van het Beek- & bosch- gebied. In Vlaamse Vrijwilligen is geves- tigd te SINT-ANDRIES, lange Lezheim.	<b>KATHOLIEK WEEKBLAD</b>	Derw. Heer Edm. DENYS, Pastoor der Vlamingen, is geluisterd in de Vrijwilligen. Houtsele.
--	---------------------------	---

Tolk van het Westvlaamsch Gouwerbond DE UPLANDIGE VLAMINGEN  
 Gouwerbond van Mantschappijen van Onderlingen Bijstaad voor werklozen die tijdelijk op het vreemde arbeiden

<b>DAGWIJZER.</b> Met of bloemaand.	We weten immers dat het nu het deugd doet, in het land van de vriend- lige biddingschap, de stem te vernemen	voordeel dat ze meebrengen in onze herten. Wont, niet van, u won te wet bijen	<b>BRIEFWISSELING.</b>
--	--	---	------------------------

Weekblad "De Stem uit het Vaderland", jg. 3, nr 1, 27 april 1904.  
 Foto: PBC Brugge. Overgenomen uit "Reizen om te wroeten" van G. Cappon

*zal het zeggen aan Pastor Denys en hij zal preusch zijn over zijn volk. Maar ik bof te zeere, want in de verte hoor ik al gerucht. Ik sta op de loer te kijken en zie voorbij trekken drie naturels van Ruddervoerde al tinten en tieren,..."* ('De Stem'... 21 mei 1911)

Pastoor André Vandoorne had ongelijk toen hij in 1963 in zijn brochure over Veldegem schreef dat de Veldegemnaar rond 1900 "vriendelijk, herbergzaam en hoffelijk was" <sup>(39)</sup>. In zijn omgang met vreemdelingen was hij eerder achterdochtig, ja zelfs agressief. Maar was dat niet eigen aan alle veldbewoners?

### Karel-Louis Van Eecke en de Duitsers tijdens de Eerste Wereldoorlog in Veldegem

De schrandere en vrijuit (s)prekende onderpastoor Van Eecke nam ten overstaan van de Duitse bezetter en vooral de 'collaborerende Veldegemnaren' geen blad voor de mond en moest dan ook tijdens de Eerste Wereldoorlog finaal in botsing komen. Twee Duitse figuren waren erg berucht en geducht bij de Veldegemse bevolking: de Bulte (een Feldwebel, ingekwartierd bij mijn groot tante Herme-

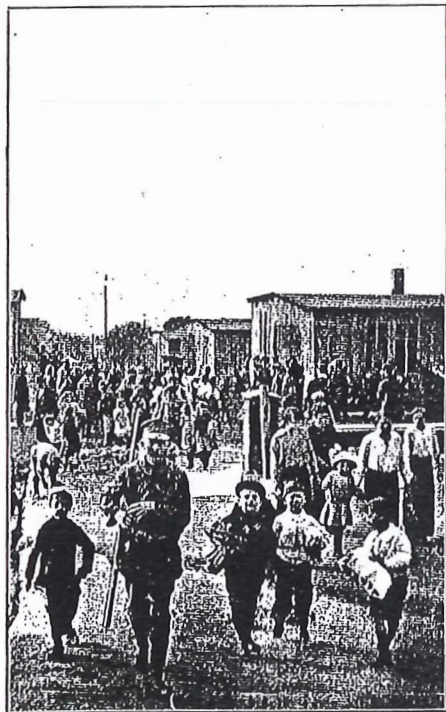


nie Schaut, nu Rembertstraat 69) en Paultje de markenpakker (een soort gendarm)<sup>(40)</sup>. Tijdens de Eerste Wereldoorlog dienden enkele herbergen hun deuren te sluiten op bevel van de Ortskommandant van Zedelgem en een bepaald café werd uitsluitend voor Duitse soldaten toegankelijk verklaard. Op 10 mei 1917 kondigde hij af dat te Veldegem slechts drie cafés van de ongeveer dertig hun deuren open mochten houden: Camiel Decloedt-Vermeersch, Désiré Denys en Edmond Vanhollebeke, alle drie gelegen op de as kerk-station<sup>(41)</sup>. Onderpastoor Karel Van Eecke woonde toen in het huis op de noordelijke hoek van de huidige Koning Albertstraat en de Bezembinderstraat, schuin tegenover het café 'De Congoster' van de familie Decloedt. De knappe dochters uit de herberg hadden natuurlijk succes bij de Fritsen en onderpastoor Van Eecke geselde en bespote dit geflirt zowel op de preekstoel als op de straat.

*"De Duitse met hunne leerzen, gaan naar Smetjes veerzen"* werd met een onderdrukte glimlach aanhoord. Op de kansel kregen ook de Duitse bezetters ervan langs. Zo'n stoutmoedige handelwijze moest uiteindelijk voor de onderpastoor dramatisch eindigen! Op dinsdag 22 mei 1917 (de week voor Pinksteren) werd Karel Van Eecke tijdens de ochtendmis door twee Duitsers aan het altaar gearresteerd. In het liber memorialis lezen we dat *"een duitse gendarm met nog een soldaat kwam post nemen aan den voet van den autaar. Als de mis aan het Evangelie was kwam die gendarm bij den Pastor die assisteerde aan die mis. Om geen stoornis te hebben in de kerk deed de pastor den gendarm in de sacristie komen. Daar toonde de gendarm een bevel van aanhouding voor den Heer Onderpastoor. Hij verstond geen redens, den Heer Onderpastoor moest van den autaar komen en aanstonds meê gaan. Hij wierd naar Duitschland gevoerd"*. (Liber memorialis Dermaut p. 60-61)

Frederik Ronse meldde de aanhouding laconiek in zijn dagboek:

*“Eerw. heer Karel Van Eecke wordt naar Duitschland gestuurd om zijn preken, enz...”* (Dagboek Ronse 22 mei 1917).



Holzminden. De kinderen verlaten het kamp.

Foto uit: “Onze helden voor het vaderland gesneuveld”, Soc. an. belge d’imprimerie, Brussel, 1922

De onderpastoor werd naar een kamp voor burgerlijke gevangenen in Holzminden overgebracht. Na vier maanden werd hij vrijgelaten en kon via Zwitserland zijn uitgeweken familie uit Elverdinge (zijn broer George en zijn zuster) in Frankrijk vervoegen. Hij werd er aalmoezenier voor de uitgeweken Vlaamse landbouwers en werkte er op Gods akker in het kielzog van zijn familie, tot diep in het zuiden in het bloedhete departement van de Gers. Op 13 januari 1918 meldde pastoor Achiel Van Walleghem van Dikkebus in zijn oorlogsdagboek: *“Wij vernemen door E.H. Van Eecke, verbannen*

*naar Duitschland en nu in Vrankrijk dat zuster Placide van Dickebusch school houdt te Veldeghem”*<sup>(42)</sup>.

Karel Van Eecke zelf vertelt nog steeds met bitterheid en vitriool in

de pen over deze dramatische gebeurtenissen in 'De Stem' van 20 juni en 1 augustus 1920 en 31 juli 1921. Ik neem hier het verhaal uit 'De Stem' van 1 augustus 1920 integraal over omdat het qua taal en gedrevenheid van de schrijver zo kenschetsend is.

### *Het schandaal van den Yzer*

*Quantum mutatis ab illo, o Rota fortunae. Zouden de Marietjes, de Godelievekes, de Racheltjes, de Siskatjes en Toriatjes zooverre gedacht hebben, toen Pier de gendarm met zijn krulneuze hun zei 'Wir wolle Karl den farrer nach Holzminden schicken'. En de wormschijter uit de Kommandantur van Zedelghem, die mij bij Maan Vandaele bij mijn nekke deed stekken terwijl wij soepe kookten voor de arme dutsen en met een zwijnskar naar Eerneghem deed voeren waar ik kompareerde voor den rechter Dr. Schönberg, die nog een eerlijke vent was en mij naar den wormschijter te Zedelghem 'zurück schickte' met een 'schreiben'.*

*'Bete Herr Van Eecke frei zu lassen' en wreed van koleire dat ik te Eerneghem in de doos niet bleef, riep: 'Heraus', en eene tegenbeschuldiging indiende bij de Etappenkommandatuur te Gent, leeft die wormschijter nog, of is hij gelijk voor den krieg weerom boever te Mecklenburg-Strelitz? En Hauptman Amelung, die voor den 'krieg' doceerde te Strasburg, zou hij misschien vermoord zijn al den Rhijn oversteken?*

*En de padde, de gendarm van Ruddervoorde, met zijn dikke str...stande, die van achter de bramen uitsprong en mij eene boete lapte toen ik aan Gusten Dierendonck's over de grenzen ging om zielen te bezoeken, zou dat 'schwein' reeds gevort of zou hij weer 'schweinwachter' zijn in Saksen?*



*En Poltje, de gendarm, die de kalote uithong, maar in den duik Mr den Pastor 125 fr boete lapte omdat de kerkhologie geen st...uur was, verschooning geen duitsche uur was, wat is er van dat smeerslapje geworden? Zou hij nog schoenlapper zijn te Munich? En Dr Ludwig Jacques advokaat in de Wilhelmstrasse te Hamburg die een plakkaat uithong: dat de manspersonen op 25 fr boet de officieren moesten salueeren, terwijl hij zelf aan de Leeuw de meisjes salueerde en al zweren gelijk een afgod over de plaats van Veldeghem trok, omdat men op zijn plakkaat geschreven had: 'De bezikte kommandant', dat verken kan nu pleiten voor ex-keizer Wilhem of den ex-kroonprins die zooals Pater Jan Becker te Holzminden vertelde, voor zijne daden te Arlon den eersten prijs in de prijkskamp verdiende. En het vet zwijn von Tesmar, die na te Oudenburg, ten onrechte den ziekelijken Heer Burgemeester Constandt in de gevangenis opgesloten te hebben, naar Zedelghem kwam en alle dage smoordronken met zijne pens van 130 kilo in de grachten wentelde. Zou die 'grossbauer' weerom boeren in Oostpruisen? En prins von Bulow, hauptman der uhlanen, die aan de Marne moeste spitten zou hij weerom violonist zijn in het keizerlijk orchest te Potsdam?*

*Toe! Marietjes, Godelievekens, Rachelkens, Toriatjes, Siskatjes, dat zijn al mannen, ('k vergeet nog Madeleintje) bij wie gij Karel aangeklaagd hebt, maar die, God zij gedankt, gave en gezond langs Holzminden en Zwitserland aangekomen is bij de boeren uit zijne geboortestreek, die moesten vluchten voor de zwijnhonden naar wie gij, vuile ransels, vriendelijke oogkens miect. Ik dank den Heer dat gespuis onder mijne oogen niet meer te moeten zien.*

*Karel Van Eecke.*



## Karel Van Eecke aalmoezenier voor de uitgeweken Vlaamse boeren in Frankrijk



Op het einde van de oorlog en erna verbleef Karel Van Eecke op twee vaste plaatsen in Frankrijk: Pont Audemer en Elbeuf (in de nabijheid van Rouen in Normandië) en Arcamont par Ste-Christie (bij Auch in de Gers). Ettelijke kilometers legde hij er af ten bate van de uitgeweken Vlaamse boeren die noodlijdend waren, naar huis of werk op zoek waren en door hun gebrekkige kennis van het Frans vaak van een kale reis thuishkwamen. In 'De Stem' nam hij na de oorlog zijn correspondentenwerk weer op. Op 7 september 1919 vroeg hij

dringende hulp aan de Belgische regering voor de Vlaamse boeren in Frankrijk.

In het nummer van 2 mei 1920 werden in "De Stem" drie aalmoezeniers in Frankrijk met hun adres vermeld: E.H. Juwijns, la Chapelle-Bertrand, par Parthenau (2 Sèvres); Van Eecke, St.-Croix-St.-Aisier par Bourneville (Eure) en Wyckaert, Toulouse, 9 rue des Teinturiers (Haute Garonne).

Voor het toenemende aantal Vlaamse boeren in Frankrijk had Van Eecke een vrij eenvoudige verklaring: *'omdat er, bijzonderlijk in Vlaamsch-België duizenden boerenjongens zijn van 25, 30, 35, 40 jaar die sedert 5, 10, 15 jaar van een flinksche, verstandige boerendochter weten maar die geene hofstede vinden. Men kan toch niet boeren in een eksternest!'*

Een grote verdediger van de Boerenbond was hij en hij werd dan ook medestichter van een afdeling in Frankrijk, samen met deken Achille Camerlynck (afkomstig uit Reningelst) en Maurice Simoens.

De frontstreek zuiveren, heidegrond vruchtbaar maken en rendabele kleinere hoeven bouwen, dat waren volgens Van Eecke goedkope oplossingen voor het vluchtelingenprobleem, niet *'de officiële bureelratterij, pennelekkers en ronds de cuir'*.

In de uitwijking naar Frankrijk zat volgens de Kerk ook een gevaar voor zedenverwildering en geloofsafval. Dus werd het werk van de aalmoezeniers ook toegespitst op de godsdienstige vorming, schoolkeuze en goede manieren.

Op 18 juli 1920 propageerde Van Eecke in 'De Stem' de nieuwe catechismus (2,5 fr) bij de Vlaamse boeren. Kwaad bleef hij op de vrouwen die tijdens de oorlog niet vies van de Duitsers geweest waren. Zij moesten geen stemrecht krijgen voor de komende gemeenteraadsverkiezingen, maar zij die naar het buitenland gevlucht waren moesten twee stemmen krijgen!

Al was de correspondentie vaak voor ongeletterde boeren bestemd, toch doorspekte de knappe latinist zijn teksten nu en dan met Latijnse citaten.

Op 29 mei 1921 had hij het in 'De Stem' over het zware aalmoezenierswerk in Frankrijk:

*'Verschillige duizenden Belgen bezoeken, verspreid in meer dan 300 gemeenten van 2 departementen, die zoo uitgestrekt zijn als vier maal West-Vlaanderen; dat doet men in geene achternoene... Gelukkig dat mijn brave Boeren mij gulhertig hunne carriole*

*en draver ten dienste stellen of ik bleef versted in de 10.000 km<sup>2</sup> (België heeft er 30.000), van mijne Normandische hofstede. Sedert Nieuwjaar vernachtte ik zeven nachten op de ferme d'Elbeuf, verschillende nachten op de treins en op 75 hofsteden'.*

Voor het gedrag van de Vlaamse seizoenarbeiders op de treinen tussen Arras en Amiens stelt hij danig aan de kaak. De stationschef van Arras had hem namelijk gemeld dat *'si ce défilé de cochons ne cesse pas, la compagnie du Nord devra en venir à transporter ces animaux dans des wagons à bestiaux'*. ('De Stem', 13 juni 1921)

Goede raad i.v.m. het opstellen van een vlascontract deelt hij mee, maar de woekeraars die de schuld zijn van de te hoge huurprijzen van de boerderijen in België krijgen er dan weer van langs. ('De Stem', 3 juli 1921). Voor Karel-Louis Van Eecke is *'de Vlaamsche boer de eerste boer van den aardbol en hij zal het blijven, zoolang hij kristen, zedelijk, vlaamsch, matig en werkzaam blijft'*. ('De Stem', 24 juli 1921)

In 1925 werd te Pont Audemer een protestmeeting georganiseerd tegen de verbanning van de kloosterlingen. 6.000 aanwezigen onder wie de plaatselijke bisschop beluisterden Karel Van Eecke die de Franse toestand vergeleek met die in Vlaanderen tijdens de schoolstrijd van 1879. Toen zijn broer George verhuisde naar het bloedhete departement van de Gers waar hij een hoeve had gekocht, trok Karel in zijn voetsporen mee. In deze heuvelachtige streek van Auch en zijn drie musketiers en de onovertroffen Armagnac betrokken zij het château d'Arcamont (par Sainte-Christie; de bus naar Lourdes rijdt er op enkele kilometers vandaan), een herenhoeve met in de nabijheid een kapel in Spaanse stijl. Het aalmoezenierswerk van Normandië zette hij er verder. De ouder wordende priester nam het echter niet zo nauw meer met zijn uiterlijk

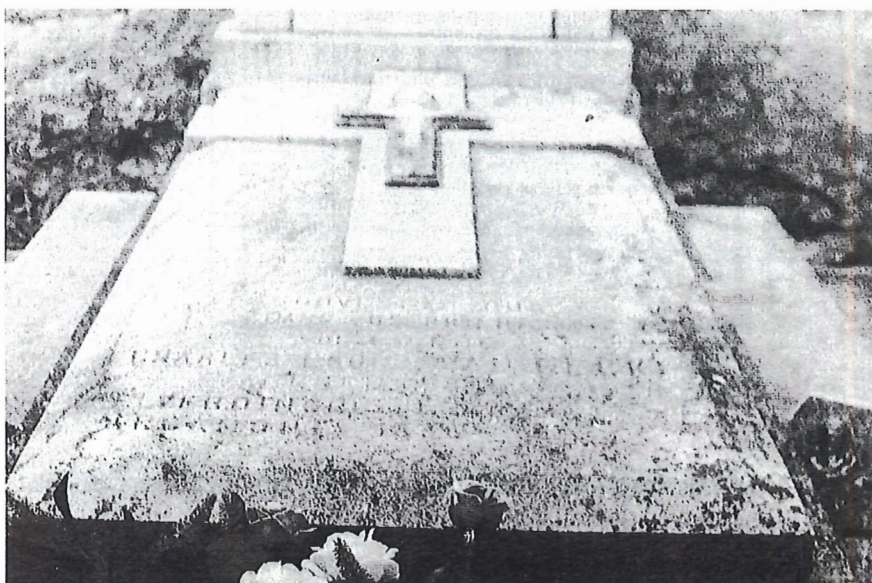


zodat de bisschop van Auch meende hem toch eens te moeten berispen om zijn te korte soutane, zijn ongeschoren baard en zijn eeuwige pijp.

Op bezoek bij onze dochter die in 1994-1995 in Toulouse verbleef, maakten mijn vrouw en ik van de gelegenheid gebruik het château d'Arcamont en het graf van Karel Van Eecke die er op 8 mei 1936 overleed, te zoeken. Een spannende tocht onder een loden zon bracht ons bij een vervallen kerkje dat quasi leeggeplunderd was. Tegen de zuidelijke gevel van de kapel lag het graf van aumônier Van Eecke en zijn familie, afgesloten met een arduinen deksteen. Nieuwsgierig als niet één trokken wij naar de enige boerderij in de nabije omgeving. De hoeve lag in de hitte van de late middag ingedommeld. Enkele loslopende honden scheurden de angstige stilte op het erf open toen wij er arriveerden. 'Est-ce qu'il y a quelqu'un?' Tot driemaal toe moesten wij dit herhalen. Een zware stem klonk uit een onverwachte hoek. Geen vriendelijk onthaal. Toch liet de Franse boer zich nog ontfutselen dat hij... Charles Van Eecke heette, maar dat hij zijn grootoom nooit gekend had, daar hij overleden was in het jaar dat hij zelf geboren was. Op deze grote hoeve woonde vrijgezel Charles Van Eecke samen met zijn zuster en fokte er een zeldzaam bruin ras van koeien. Van Elverdinge-Poperinge wist de boer heel weinig. Van Veldegem kende hij gewoon het bestaan niet! Liet hij mij de familiefoto's niet zien, toch stond hij toe enkele kiekjes van de hoeve te nemen. Ik voelde mij als Stanley die dr. Livingstone had ontdekt in de Oost-Afrikaanse brousse. Een korte conversatie op het erf deed mij beseffen dat ik eigenlijk meer scheen af te weten van zijn grootoom dan hijzelf.

Wij meenden met een oogst aan bronnenmateriaal en foto's dit artikel te moeten schrijven als ode aan deze schrandere onderpas-





*Boven:* Kerk van Arcamont (Gers) in zuiderse stijl. Hier las Karel Van Eecke de mis. *Onder:* Arcamont (Gers): graf van Karel Van Eecke. (Eigen foto's)

Souvenez-vous dans vos Prières



de

**M. l'Abbé Charles-Louis VAN EECKE**

**Aumônier Belge**

Pieusement décédé le 8 Mai 1936

à l'âge de 69 ans

Seigneur, j'ai aimé la beauté de votre maison et le lieu où habite votre gloire.  
(*Psalm. xxv, v. 8.*)

Il a fourni une longue carrière, car son âme était agréable à Dieu.  
(*Sap. iv, v. 17.*)

Il a passé en faisant le bien et il a été aimé de Dieu et des hommes. Sa mémoire est en bénédiction.  
(*Eccl. 90 v. 16.*)

Miséricordieux Jésus, donnez-lui le repos éternel.  
(*7 ans et 7 quar. d'Ind.*)

Gedachtenisprentje Karel-Louis Van Eecke  
(B.A.B., N 66)

toor, aan wie de parochie Veldegem en haar bewoners zoveel te danken hebben: stichting van talrijke verenigingen, de behoedzame begeleiding van de groei naar zelfstandigheid als parochie en als gemeente. Hij was weliswaar niet gespeend van lef en politiek engagement, maar dan één van conservatief betuttelend allooi. Zijn

kijk op het sociale vraagstuk van die tijd kon een zweem van paternalisme niet loochenen.

Bertrand Denys  
Klaprozenlaan 13  
8210 Loppem-Zedelgem

### Bronnen en noten

1. Beide namen komen als schenkers voor op een brandglasraam in het koor van de kerk van Veldegem. Over Elverdinge: zie C. en P. TAMBORYN, *Geschiedenis van Elverdinghe, voor, tijdens en na den grooten oorlog 1914-1918*, Brugge, 1929, druk Excelsior.
2. Bisschoppelijk Archief (B.A.B.), N66. De steekkaarten en gedachtenissen, foto's, doodsberichten, breiven over priesters van het nieuwe bisdom Brugge.
3. C. en P. TAMBORYN, o.c.
4. Met dank aan secretaris Lagae van het Sint-Stanislascollege te Poperinge, voor de bereidheid tot kopiëren van de resultaten van Karel-Louis Van Eecke uit de palmaressen van het college.
5. Brochure "3de eeuwfeest van het St.-Stanislascollege Poperinge. Historisch overzicht 1657-1957. Jubelnummer" in B.A.B. C494 College Poperinge.
6. B.A.B., N 92 Lijsten van leerlingen van klein- en grootseminarie 1862-1905.
7. Zie herinneringsprentje van deze wijding in bijlage.
8. B.A.B., N 61-65. Biografische documenten over priesters van het nieuwe bisdom Brugge (wit kaartje). R.D. Carolus Ludovicus Van Eecke, natus in Elverdinghe 30 Septembris 1867; Coadjutor in Veldeghem, 10 Septembris 1894 et Vicepastor ibidem, 28 Maii 1897; Vicepastor Ghistellis 5 Julii 1899 et in Veldeghem, 31 Octobris 1900; Eleemosunarius migrantium in Galliam, 28 Septembris 1929, subito obiit in Arcamont juxta Ste Christi (Gers), 13 Maii 1936.
9. Liber memorialis van de parochie Veldegem, opgesteld door pastoor Dermaut. Bewaard in de pastorie van Veldegem. "de Eerw. Heer Karel Van Eecke die reeds van 17 Nov. 1893 wekelijks uit het seminarie kwam werd als coadjutor benoemd den 28 September 1894".
10. Zie (8)
11. K. ROTSAERT, *De Cistjes" in West-Vlaanderen en daarbuiten*, in BIEKORF 1984, blz. 46-65.



12. *Een verhaal over solidariteit: 75 jaar Bond der Ziekenkassen van het arrondissement Brugge (1908-1983)*, C.M., Brugge, 1983.
13. B.A.B., Acta Waffelaert, 20-08-1895
14. B.A.B., Acta Waffelaert, 27-08-1895
15. B.A.B., Acta Waffelaert, 31-12-1895
16. B.A.B., Acta Waffelaert, 11-10-1895
17. B.A.B., Acta Waffelaert, 15-10-1895
18. B.A.B., Acta Waffelaert, 20-02-1896
19. B.A.B., Acta Waffelaert, 21-03-1896
20. B.A.B., Acta Waffelaert, 19 en 28-11-1895
21. B.A.B., F 371 Veldegem. Brief van pastoor Van Wtberghe van Zedelgem aan vicaris Houtave (25-11-1895)
22. B.A.B., F 371 Brief van P. Van Haverbeke-De Maecker aan vicaris Houtave (28-11-1895)
23. B.A.B., Acta Waffelaert, 20-08-1896
24. B.A.B., Acta Waffelaert, 31-08-1896
25. B. DENYS, *Parochie Veldegem: sterke rank aan de Zedelgemse wijnstok, in Zedelgem 900 jaar*, p. 50, Zedelgem, 1989, uitg. Heemk. Kring Pastoor Ronse i.s.m. Comité 900 jaar Zedelgem
26. B.A.B., Acta Waffelaert, 31-07-1895
27. B.A.B., Acta Waffelaert, 10-10-1896, 17-10-1896, 26-10-1896 en 20-02-1896
28. B.A.B., Acta Waffelaert, 29-08-1899
29. B.A.B. F 371 Veldegem
30. *Liber mermorialis parochiae Zedelghem, 1900-1920*, uitg. Heemk. Kring Past. Ronse, s.l., s.d.
31. L. SCHEPENS: *Van vlaskutser tot franschman. Bijdrage tot de geschiedenis van de Westvlaamse plattelandsbevolking in de negentiende eeuw*, Brugge, 1973  
G. CAPPON, *Reizen om te wroeten. Westvlaamse seizoenarbeiders in Frankrijk. Periode 1900-1920*, Zedelgem, uitg. Heemk. Kring Past. Ronse, 1995
32. Koen ROTSAERT, *Priester Fonteyne en het fonteynisme te Brugge*, Brugge, uitg. Heemk. Kring Maurits Van Coppenolle, 1975
33. Koen ROTSAERT, o.c.
34. B.A.B., Acta Waffelaert, 12-08-1895  
Precibus annuens R.D. Franciscus Vercruysse, Prepositi in B.M.V. de Veldegem, infra limites parochiae de Zedelghem, diocesis nostrae, Rev. Dnus



in dicto loco erigit sodalitatem S. Francisci Xaverii pro conversione peccatorum, quamprimum aggregandam archiconfraternitati Bruxellensi, cujus regulas satelles observabunt.

35. Liber memorialis parochie Veldegem
36. B.A.B., B205, examens van priesters
37. Liber memorialis parochie Veldegem
38. Liber memorialis parochie Veldegem
39. Brochure *Parochiale Eeuwfeestviering 1863-1963*, Veldegem, 1963. (anoniem; waarschijnlijk door pastoor André Vandoorne samengesteld; in 1990 heruitgegeven met aanvullingen van pastoor Vanheule voor de periode 1963-1990).
40. R. HAELEWYN, *Torhout '14-'18, als toemaat: De oorlogsavonturen van Arthur Naeyaert*, 2de dr., Torhout, 1977, uitg. Achiel Cornille
41. *BEKENDMAKING. De volgende herbergen blijven voor de civile bevolking open in Veldeghem: 1° Decloedt-Vermeersch Camiel, 2° Denys Désiré, Van Hollebeke Edmond. Al de andere herbergen worden gesloten en moeten oogenblikkelijk al het herberggerief weg doen. In geval er tegen Dinsdag aanstaande 15 Mei 1917, in de herbergplaats nog gerief zooals: glazen, flesschen, gevuld of ledig, bierpompen enz. gevonden wordt, zal den schuldigen met zware geldstraffen en gevang geboet worden.*  
*De Kommandant. Zedelghem, 10 mei 1917.*  
Gem. Archief, Zedelgem, fonds Vyncke.
42. A. VAN WALLEGHEM, *De oorlog te Dickebusch en omstreken*, (derde deel, blz. 92), Brugge, 1967, Genootschap voor geschiedenis, (uitgegeven door Jozef Geldhof, pr.)

### **Addenda et corrigenda**

Aandachtige lezers van het artikel 'Ik zag Cecilia komen...' (Zilleghem, maart 1997) merkten waarschijnlijk de verkeerde sterfdatum 1845 van burgemeester Hatse op. De burgemeester stierf wel degelijk in 1854. (p. 5)

- In voetnoot (9) viel een volledige lijn weg. Er dient toegevoegd: "54 fr personenbelasting en 16,32 fr patentbelasting" (p. 9)

## MET DE HEEMKUNDIGE KRING NAAR VEURNE

Houd **alvast zondag 7 september 1997** vrij. Dan brengen wij met onze Kring, **onder leiding** van een stadsgids, *een bezoek* aan de vernieuwde markt van *Veurne* en zijn omgeving: Sint-Walburgakerk, Sint-Niklaaskerk, stadspark, stadhuis...

Bij een koffie of een stevige pint of een ijsje van Verdonck sluiten we de middag af op één van de talrijke terrassen in het stadscentrum.

Dit alles wordt u gratis aangeboden en wie niet over eigen vervoer beschikt, komt tegen 13.30 u naar de markt van Zedelgem (P.A. Vynkeplein), waar wij samen zullen vertrekken.

Afspraak in Veurne om 14.30 u. Iedereen is welkom. Kom gerust met vrienden en kennissen.

Tot 7 september!

Bij het ter perse gaan vernemen we het overlijden van ons bestuurslid

**Michel Demeyer** (05/02/32)

Sinds 1989 maakte hij, samen met zijn zoon Filip deel uit van ons bestuur.

Namens de heemkundige kring bieden wij zijn vrouw Angèle en zoon Filip onze blijken van christelijke deelneming en rouw aan.

*Kleemak*  
Begroefenis op 27/6/97  
asverstrooiing op strooisweid  
te Hartog



